

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1935 kl. 4 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om åstadkommande av en proportionellt riktigare mandatfördelning mellan de olika partigrupperna vid val till riksdagens andra kammare.

Uti de lika lydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 223 i första kammaren av herr *Elof Andersson m. fl.* och nr 397 i andra kammaren av herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.* hemställes, i vad dessa motioner hänföra sig till andrakammarvalen, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående sådana ändringar i valordningen till riksdagens andra kammare, att en proportionellt riktigare mandatfördelning mellan de olika partigrupperna ernås samt att förslag i ärendet måtte framläggas för 1936 års riksdag.»

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionerna.

I motionerna framhålles, att för ernående av en rättvisare mandatfördelning vid valen till riksdagens andra kammare närmast synes böra övervägas ett av 1927 års vallagstiftningssakkunniga förordat system med tilläggsmandat och en i proposition till 1932 års riksdag förordad metod med riksmandat. — Enligt det förra systemet skulle vid valen till andra kammaren först 215 platser besättas i de särskilda valkretsarna var för sig och i huvudsak enligt gällande regler. Därefter skulle, sedan valresultatet i rikets samtliga valkretsar fastställts, återstående 15 platser fördelas mellan partierna på så sätt, att dessa bleve representerade i kammaren i förhållande till de totala rösttalen i riket; dock skulle parti, som icke erhållit någon valkretsvis tillsatt plats, icke kunna delta i tävlan om tilläggsmandaten. De varje parti tillkommande tilläggsmandaten skulle tillfalla kandidater i valkretsar, där partiet hade den i förhållande till sitt rösttal minsta representationen. — Enligt det senare systemet med riksmandat åter skulle av andra kammarens 230 mandat 200 fördelas å de särskilda valkretsarna i enlighet med redan nu gällande grunder, d. v. s. i varje krets skulle utses en riksdagsman för varje fullt tal motsvarande en tvåhundredel av rikets folkmängd, dock minst tre riksdagsmän. De 30 återstående mandaten skulle erhålla karaktären av riksmandat. För dessa föreslogs ett särskilt nomineringsförfarande. — Emellertid hava motionärerna icke fäst väsentlig vikt vid den tekniska metod, som borde komma under övervägande, utan framhållit som huvudsak, att valsystemet reformeras i antydd riktning.

Det av 1927 års vallagstiftningssakkunnige utarbetade förslaget upptogs i en motion vid 1928 års riksdag. Ett förslag, som i huvudsak anknöt härtill,

framlades även vid 1929 års riksdag. Vid båda dessa tillfällen avslogos motionerna av riksdagen på framställning av konstitutionsutskottet. Ej heller det i propositionen till 1932 års riksdag framlagda förslaget vann riksdagens bifall.

Några skäl för ett förändrat ståndpunktstagande från riksdagens sida hava icke anförts av motionärerna och föreligga enligt utskottets mening ej heller. Utskottet, som i särskilt utlåtande kommer att yttra sig över föreliggande motioner i vad de avse andra val än val till riksdagens andra kammare, hemställer därför,

att förevarande motioner, i vad de avse valen till riksdagens andra kammare, icke måtte till någon riksdagens åtgärd för-
anleda.

Stockholm den 7 maj 1935.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Björkman, Stendahl, Bergman, Sandegård, David Pettersson, Källman, Carl Lindmark*, Nils Andersson, Anders Andersson*, Persson i Trängen, Andersson i Igelboda*, Fast, Olsson i Mora, Vougt, Ewald Lindmark, Lundqvist*, Nordström och Björck i Kristianstad*.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Bergman* och *Olsson* i Mora, som anført:

»I nu förevarande motioner ha motionärerna i anslutning till riksdagsskrivelsen av år 1918 väsentligen upptagit principen om större rättvisa vid mandatfördelningen och icke bundit sig vid något särskilt av de förut föreslagna eller annars tänkbara sätten för det tekniska förfarandet. Såsom proportionsvalsakkunnige på sin tid antytt, låter säkerligen ett utjämningsförfarande tänka sig, som kan vara ändamålsenligt. De invändningar ur teknisk synpunkt, som förut gjorts, träffa således ej de nuvarande motionerna.

De principiella invändningar, som gjorts, ha utgått dels från ett ogillande av det proportionella valsättet i och för sig, dels från farhågan att en mängd obetydliga småpartibildningar skulle uppmuntras. Den förstnämnda invändningen tillhör ju för närvarande icke praktisk politik i Sverige, och den i andra rummet nämnda farhågan kan avlägsnas, såsom skett exempelvis i Danmark, där ett utjämningsförfarande fungerar till allmän tillfredsställelse. Så länge

proportionalismens grundsats accepteras i vår författning, är det icke blott en rimlig begäran, utan ett ofrånkomligt krav på en rättvis valordning, att betydelsefulla meningsriktningar bliva representerade i mån av sin verkliga styrka och utbredning i landet. Att på grund av en bristfällig teknik ett avsevärt större antal mandat nu tillfaller vissa partier än som rätteligen bort tillkomma dem kan icke vara något värdigt skäl att slå vakt om en sådan obestridlig orättvisa.

Med hänvisning till vad sålunda anförts yrkas bifall till motionerna I:223 och II:397, i vad de avse andrakammarvalen.»